

NUMELE POPORULUI, AL LIMBII ȘI AL ȚĂRII LOCUITE DE ROMÂNI ÎN LIMBA FRANCEZĂ

DE

VASILE ARVINTE

În locul denumirilor mai vechi date românilor și țării lor, anume *Vallaque*, *Vallachie*, *Grande Valachie*, *Petite Valachie*, apoi *Moldave*, *Moldavie* etc., se impun în limba franceză, pe la mijlocul secolului trecut, denumirile actuale *Roumain* 'român', *roumain-e* 'romănesc, -ească' (*la langue roumaine*), *La Roumanie* etc. În răspîndirea noilor cuvinte, un rol important l-au avut revoluționarii români de la 1848. Ei au transpus, adesea, în franceză, unele variante și unele sensuri noi, dezvoltate tocmai în această epocă, ale derivatelor românești de la radicalul *român*. Acțiunea lor a fost sprijinită și de numeroși publiciști și oameni politici francezi. Este suficient să amintim, în acest sens, lucrarea lui J. A. Vaillant, *La Romanie*¹, din 1844, prin intermediul căreia denumirea viitorului stat național unitar al românilor a fost vehiculată nu numai în Franța, ci și în alte țări europene. Adoptarea noilor denumiri, care plecau de la numele etnic pe care românii înșiși și-l dădeau lor (și țării lor), se realizează în cadrul mișcării generale de deșteptare a conștiinței naționale a popoarelor europene. În interiorul acestui proces, numele poporului, al limbii și al țării locuite de români constituiau tot atâtea simboluri ale unității etnice, lingvistice și politice a tuturor românilor.

Pe plan lingvistic (fonetic și semantic), noile denumiri franceze prezintă câteva aspecte, mai puțin studiate, care merită a fi reliefate. Gruparea faptelor se va face după modul în care au fost reflectate, în franceză, vocalele radicalului în discuție, pînă cînd s-a ajuns la variantele actuale. Vom începe cu situația apelativelor și apoi ne vom ocupa de numele propriu (de țară).

¹ J. A. Vaillant a fost profesor la Colegiul Sf. Sava, a făcut parte din conspirația lui Dimitrie Filipescu, fiind expulzat, din această cauză, în 1840, din Muntenia. Lucrarea, apărută în 1844 la Paris, în trei volume, are următorul titlu: *La Romanie ou histoire, langue, littérature, orographie, statistique des peuples de la langue d'or Ardaliens, Vallaques et Moldaves résumés sous le nom de romans*. La sfîrșitul volumului al III-lea, autorul dă și o hartă, al cărei titlu merită să fie consemnat: „*Carte ancienne et moderne des Pays Romans de Moldavie, Bessarabie, Bucovine, Vallaquie, Vacarás, Aurarie, Ardalie, Banat*“. Dintre acestea, *Vacarás* este „Țara Făgărașului“, iar *Aurarie* denumește regiunea din sudul Banatului, de pe lîngă Dunăre. Am subliniat numele folosite de Vaillant pentru români și țara lor: *Romanie*, *romans* (subst. și adj.). Ele sînt perfect asemănătoare cu cele vehiculate de latiniștii români: *roman* 'român', *roman*, *-ă* 'romănesc, -ească' etc.

1 Reflexele vocalei neaccentuate din silaba inițială

a) Varianta cu *ou* neaccentuat

Înainte de cartea amintită, J. A. Vaillant tipărise la București, în 1840, o gramatică românească pentru francezi, în al cărei titlu apare varianta cu *ou*, **roumaine** : „*Grammaire roumaine à l'usage des français*“. Demn de reținut este faptul că numele orașului în care apare această lucrare este redat în franceză sub forma *Boucourest*. Radicalul este, deci, identic cu rom. *Bucur-*, rostirea românească a acestui toponimic fiindu-i perfect cunoscută publicistului francez, care a trăit mai mulți ani în acest oraș. De aceea, sîntem îndreptați să afirmăm că, și în cazul numelui etnic, J. A. Vaillant a redat prin *ou* vocala neaccentuată, din silaba inițială, a variantei muntenesti *rumân*. Pe la 1840, această variantă nu fusese încă înlocuită, la intelectualii munteni, prin varianta, moldovenească și latinistă, cu *o* neaccentuat. Dar imediat după această dată, prin I. H. Rădulescu, această schimbare se produce. De aceea, în lucrarea apărută numai la patru ani după gramatica menționată, J. A. Vaillant va adopta varianta nouă, cu *o*, în numele de țară (precum și în cel al limbii sau al poporului), **Romanie**, care, însă, nu se va impune, din motive pe care le vom arăta îndată.

În 1844, un alt autor francez, A. Juchereu de St.-Denys, întrebuințează, de asemenea, varianta cu *rou-* : **Roumouni** ou **Roumains**, în *Histoire de l'empire ottoman depuis 1792 jusqu'en 1844*, Paris².

Pe la mijlocul secolului trecut, varianta cu *ou*, atestată în nenumărate exemple, se generalizează, rămînînd în uz pînă astăzi.

b) Varianta cu *o* neaccentuat

A rezultat, în mod cert, prin raportarea numelui etnic al românilor la etimonul *romanus*. Cea mai veche atestare pare să fie din 1574, **roman echte**, folosit de Pierre Lescaplier : „*Ceux du pays se disent vrais successeurs des Romains et nomment leur parler romanechte, c'est-à-dire romain . . .*“³. Pentru secolele următoare, nu dispunem de atestări, dar putem presupune că ele există la unii umaniști francezi, care foloseau, totuși, în mod curent, cunoscutele denumiri *Vallaque*, *Vallachie* etc.

Raportarea la etimonul *romanus* este mai bine ilustrată pentru secolul al XIX-lea. Astfel, la 1820, F. C. H. L. Pouqueville, *Voyage dans la Grèce*, folosea varianta *Romouinis*, apropiind-o, ca atîția alții, de numele vechilor romani : „**Romouinis** ou **Romains**“ (Th. Gartner, *op. cit.*, p. 14, 50⁴). În 1844, a apărut lucrarea, deja menționată, a lui J. A. Vaillant, *La Romanie*. Cam tot atunci, M. Kogălniceanu pune în circulație varianta *român* 'român', *român*, -e 'romănesc, -ească' : *Tous les littérateurs româns d'aujourd'hui . . .*”, în *Instructions pour prononcer les lettres românes*⁵. Varianta cu *ro-* este atestată,

² Vezi Th. Gartner, *Über den Volksnamen der Rumänen*, Csernowitz, 1893, p. 15, 53.

³ În lucrarea *Voyage fait par moi Pierre Lescaplier, parisien, l'an 1574, de Venise à Constantinople*; vezi G. Bonfante, *L'idea dell'origine latina del romeno nei diplomati e negli scrittori dal secolo VII al secolo XVIII*, în volumul *Studi romeni*, Roma, 1973, p. 323 ; E. Coseriu, *Die rumänische Sprache bei Hieronymus Megiser* (1603), în *SCL XXVI*, 1975, nr. 5 [= *Mélanges Rosetti*], p. 480.

⁴ Vezi și P. Miron, *Die rumänische Sprachgemeinschaft*, în „*Dacoromania*“, 1, Freiburg/München, 1973, p. 186.

⁵ Vezi M. Kogălniceanu, *Opere*, I, ed. A. Oțetea, București, 1946, p. 57.

apoi, pe la 1848, în adj. fr. *roman*, -e, cu sensul 'românesc, -ească': „*Vive le Sultan et la Constitution romane*“ (așa striga populația Bucureștiului, la 1848)⁶. Numeroase atestări ale acestei variante se găsesc la numele propriu.

Dar varianta cu *ro-*, atît în apelative, cît și în numele propriu, nu a avut o viață prea lungă, aceasta din cauză că limba franceză o folosea de mult pentru alte noțiuni înrudite. Astfel, încă de prin secolul al XII-lea, este atestat cuvîntul francez *romain*, -e, cu sensul 'qui appartient à l'ancienne Rome'. Alături de el, există, apoi, cuvîntul mai nou *roman*, -e (adj.), cu sensul, lingvistic, 'care provine din latină'. De la acesta, s-au derivat *romanisation*, *romaniser*, *romaniste* etc. În această situație, încărcarea cuvîntelor *romain*, respectiv *roman*, și cu sensurile 'român', 'românesc' nu putea genera decît confuzii supărătoare. Soluția a fost ca populația romanică din Răsăritul Europei să fie numită cu o variantă care avea la inițială silaba *rou-*. Prin urmare, *roumain*, -e, și nu *romain*, -e sau *roman*, -e. La impunerea acestei soluții au mai putut contribui, într-o anumită măsură, și alți factori (de importanță secundară), cum sînt: existența în română (graiul muntenesc) a variantei cu *ru-* (forma *roumaine*, din 1840, la J. A. Vaillant), apoi, prezența aceleiași variante în alte limbi de cultură (germana, italiana etc.), cu o veche tradiție umanistă, precum și în latina medievală⁷.

2 Reflexele vocalei din silaba accentuată

a) Varianta cu *ou accentuat*

Vocala accentuată românească *î* apare, prima dată, ca *ou*, la Pouqueville, în 1820: **Romoûnis**. A doua atestare se întîlnește în lucrarea, deja citată, a lui A. Juchereau de St.-Denys, din 1844: **Roumouni**. Varianta este identică cu cea întîlnită, de-a lungul a mai multor secole, la umanistii germani⁸. Ea va fi abandonată pe la mijlocul secolului trecut, în ambele limbi de cultură.

b) Varianta cu *ai accentuat*

O întîlnim, mai întîi, în gramatica lui J. A. Vaillant, din 1840: *Grammaire roumaine* . . . , apoi la A. Juchereau de St.-Denys, **Roumains**, după care atestările se înmulțesc repede. Adoptarea grafiei *ai* nu poate fi străină de felul în care era scris în franceză numele vechilor romani. Atît în latina savantă, cît și în unele limbi moderne, numele etnic al românilor a fost mereu apropiat de cel al vechilor romani. O probează numeroase exemple, dintre care amintim: „*qui se Rumenos seu Romanos appellat*” ; „*. . . von jeher Rumuni oder Römer . . .*” ; „*Si chiamo in loro lingua Rumuni, che vuol dire Romani...*” ; „*. . . [ils] nomment leur parler romanechte, c'est-à-dire romain . . .*”⁹. Tradiția se prelungește pînă la Pouqueville, în 1820: **Romoûnis ou Romains**.

⁶ Vezi *Anul 1848 în Principatele Române. Acte și documente publicate cu ajutorul comitetului pentru ridicarea monumentului Ioan C. Brătianu*, București, 1902–1903, 6 tomuri. Vom folosi abreviația *Anul 1848*. Exemplul este din vol. II, p. 329.

⁷ Acest factor a putut juca un rol mai important în impunerea variantei cu *ru-* (*rou-*). Variante ca *Rumunos*, *Rumuny*, *Rumenos*, *Rumuin*, *Rumunjos*, *Rumanye* sînt, de nenumărate ori, atestate în texte scrise fie în latinește, fie în germană, italiană etc., începînd de pe la mijlocul secolului al XVII-lea (Vezi A. Armbruster, *Romanitatea Românilor. Istoria unet idet*, București, 1972, passim).

⁸ Vezi nota precedentă.

⁹ Exemple numeroase se află în lucrarea citată a lui A. Armbruster.

Deoarece, datorită diferenței realizate în cazul primei silabe (*rou-*, pentru numele etnic al românilor, și *ro-*, pentru cel al romanilor), confuzia nu mai era posibilă, s-a ajuns la o identitate a vocalei accentuate în cazul acestor denumiri: *roumain* 'român' și *romain* 'roman'. Ea nu mai era supărătoare, de aceea s-a păstrat pînă astăzi, dar numai în cazul apelativelor.

c) Varianta cu *â* (*â*) accentuat

A avut ca motivare raportarea numelui românilor la etimonul *romanus* și apare, de regulă, în scrierile în limba franceză ale românilor din generația de la 1848, puternic influențați de curentul latinist. Exemplului dat mai sus, „*Vive . . . la Constitution romane*“, i se pot adăuga încă multe altele, din epocă. Un loc aparte îl are încercarea lui M. Kogălniceanu¹⁰ de a pune în circulație, pentru vocala românească *î* din numele etnic, o variantă grafică nouă, care să plece, ca și în cazul numelui românilor în germană, al aceluiași autor¹¹, tot de la vocala radicalului latinesc, prevăzută, însă, cu un semn în plus, *â*, dar rostit, probabil, tot *a*: *român*, -e 'românesc, -ească', în *les littérateurs româns, les lettres românes* (vezi mai sus). Dar, în timp ce în grafia germană inițiativa lui M. Kogălniceanu de a scrie numele poporului (și derivatele sale) cu *â* s-a impus, rămînînd în uz pînă astăzi (*Rumäne, rumänisch, Rumänien* etc.), propunerea sa pentru grafia franceză nu a fost acceptată, din motivele arătate în paragraful precedent. Aceleași motive au dus la înlăturarea (sau neacceptarea) variantei latinizante cu *â* (din *roman*, -e 'românesc, -ească'), așadar din apelativele franceze referitoare la poporul și limba română.

3 Reflexele vocalei *î* din numele propriu (de țară)

În numele țării, atît în română, cit și în franceză, vocala radicalului este neaccentuată, accentul căzînd pe vocala *i*: *România, Roumanie*. Această asemănare i-a determinat pe unii lingviști români să susțină că numele modern al țării locuite de români ar fi de origine franceză, cu atît mai mult cu cit numele geografic *România* constituia, și constituie pînă astăzi, o excepție de la modul de accentuare a numelor de țări în *-ia*. Acestea din urmă poartă accentul dinamic pe silaba antepenultimă: *Anglia, Itălia, Bulgăria, Polônia, Suédia* etc.¹². Echivalentul francez al sunetului *î* (*â*) a fost, de la început vocala *a*.

¹⁰ *Op. cit.*, p. 57.

¹¹ În anul 1837, M. Kogălniceanu a publicat la Berlin, în „Magazin f. d. Lit. d. Auslandes“, lucrarea *Moldau und Wallach. Romänische oder Wallachische Sprache und Literatur von einem Moldauer*, în care numele etnic român și derivatele sale, în limba germană, sînt scrise cu *â*, pentru rom. *î*. Se pare că M. Kogălniceanu este primul care a folosit, în germană, acest grafem, în cazul de care vorbim.

¹² Originea franceză a numelui geografic *România* a fost indicată, în treacăt, de A. Philippide, *Un specialist român la Lipsca*, Iași, 1909, p. 39 (este „un neologizm“). Ea este formulată clar de Iorgu Iordan, *Influențe rusești asupra limbii române*, extras din „Analele Academiei R. P. R.“, București, 1949, p. 6: „Putem fi siguri că *România* are drept punct de plecare fr. *Romanic*...“. Ideea este preluată și de Al. Rosetti, B. Cazacu, Liviu Onu, în *Istoria limbii române literare, I, De la origini pînă la începutul secolului al XIX-lea*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, București 1971, p. 582—583.

¶Denumirea franceză, în varianta *Romanie*, a fost creată, după toate probabilitățile, de J. A. Vaillant și pusă în circulație prin lucrarea sa din 1844. Dar publicistul francez a avut ca model, cu siguranță, numele propriu românesc *România*, cunoscut de el încă pe când se afla la București. Noua denumire este atestată, pentru prima dată, în 1833¹³, cu sensul restrâns 'Țara Românească' 'Muntenia'; atestările sale se înmulțesc rapid în anii următori. La 1838, este creată de către un moldovean denumirea *Moldo-România*, pentru 'Moldova' (alături de *moldo-român* 'moldovean', 'moldovenesc'), care, de asemenea, cunoaște o oarecare circulație în epocă¹⁴. Tot în 1838, așadar cu șase ani înainte de J. A. Vaillant, I. H. Rădulescu întrebuițează noul nume geografic cu sensul cel mai cuprinzător, anume 'țara tuturor românilor'¹⁵. În această epocă, denumirea geografică, dar și numele etnic, se aflau sub influența permanentă a radicalului *romanus*. Adeseori, numele de țară era scris (poate și rostit de unii?) *Romania*. J. A. Vaillant a preluat această variantă, cu accepția ei cea mai largă, făcînd-o cunoscută în lumea apuseană. Ea a fost ușor acceptată, deoarece, din punct de vedere al structurii fonetice, se asemăna cu nume de țări franceze de tipul *Italie*, *Bulgarie* etc. Singura modificare s-a produs în silaba inițială, printr-o acomodare la numele etnic curent, *Roumain*. Așa se explică faptul că apelativele franceze, referitoare la români, au în corpul lor fonetic vocala *ai*, pentru rom. *i* (*roumain(e)* etc.), în timp ce numele țării are *-a-* (*Roumanie*).

Asemănarea în privința accentului (în ambele limbi pe vocala *i*) este întâmplătoare. În franceză, sufixul latinesc clasic, neaccentuat, din numele de țări sau regiuni (*-ia*), a devenit accentuat, în urma realizării tendinței cunoscute de transferare a accentului pe silaba finală. Există, însă, și câteva excepții, de pildă fr. *Allemagne* < * *Alamannia* (dar v. fr. *Allemandie*), fr. *Bourgogne* < * *Burgundia*¹⁶. În cazul numelui de țară, *Roumanie*, poziția accentului este, deci, normală. În română, numele geografic s-a format de la radicalul *român* + suf. *-ie*, care, încă din latina populară, purta accentul pe *i*. Sufixul a fost, apoi, întărit printr-o serie de împrumuturi de origine slavă sau grecească, terminate în *-ie*. Începînd de prin a doua jumătate a secolului al XVII-lea, el s-a extins și asupra unor derivate, de proveniență cărturărească, de tipul *grece*, *slavonie*, *latinie* etc. Tot acum apare și *românie* (*rumânie*). Acestea denumeau 'limba vorbită de poporul indicat în radical'. Pe cînd celelalte derivate au fost date uitării, apelativul *românie* și-a îmbogățit, în secolul al XIX-lea, sfera semantică, însemnînd și (1) 'sentimentul național al românilor', 'spirit românesc', 'românism', apoi (2) 'totalitatea românilor', 'românime'. Ultimul sens se întilnește la I. H. Rădulescu, în 1838 : „Și această foaie în mijlocul rumâniei sau rumânimeii întregi . . .”¹⁷. De la acest sens colectiv, s-a putut trece ușor spre numele propriu de țară. De aceea, poziția

¹³ Vezi Victor Popa, *Cîteva date în legătură cu adoptarea numelui de „România”*, în „Studia Universitatis Babeș — Bolyai”, Series IV, Fasciculus 1, Historia, Cluj, 1959, p. 84, nota 7.

¹⁴ Vezi V. Popescu-Scriban, *Mică geografie a Daciei, Moldaviei și a Țării Românești*, Iași, 1838, p. 12.

¹⁵ I. Heliade Rădulescu, *Scrisoare către P. Poenaru*, în „Curierul românesc”, X, din 1838 (vezi I. H. Rădulescu, *Scriseri lingvistice*, ed. I. Popescu-Sireteanu, București, 1973, p. 178-179).

¹⁶ Vezi S. Pușcariu, *Sufixul -ie*, în „Convorbiri literare”, XXXVIII (1904), p. 699.

¹⁷ Vezi *Bibliografia limbii române literare*, în *Contribuții la istoria limbii române literare în secolul al XIX-lea*, vol. al III-lea, București, 1962, p. 224.

singulară a denumirii *România* se explică numai prin proveniența sa din apelativul *românie*, care avea accentul pe vocala *i* a sufixului¹⁸.

Noul nume geografic, în varianta lui franceză, a cunoscut și unele din accepțiile pe care le avea denumirea românească *România*, pe la mijlocul secolului trecut, la scriitorii, publiciștii și oamenii politici români. Îmbogățirea semantică a denumirii franceze a fost realizată de aceștia din urmă, în scrierile lor în limba franceză. Pentru istoria numelui propriu, aceste etape prezintă un anumit interes, ele reflectă, parțial, procesul care a avut loc, pe terenul limbii române, în cazul numelui geografic *România*.

O primă accepție a denumirii **La Roumanie** a fost 'Țara Românească', 'Muntenia'. Ea apare de nenumărate ori în documentele anului revoluționar 1848. Astfel, de exemplu, I. Voinescu II era, în acest an, „*Ministre des Affaires étrangères de la Roumanie*“, adică al 'Munteniei', al 'Țării Românești' (*Anul 1848*, IV, p. 197). În volumul de documente citat, numele în discuție, cu sensul 'Muntenia', apare în multe locuri, de pildă la p. 29, 30, 594, 595 etc.; în volumul al V-lea, la p. 379 și altele. Pentru anul 1849, dăm un fragment dintr-o scrisoare a lui I. Ghica către L. Kossuth: „*La cause de la Roumanie est plus étroitement que jamais liée à celle de la brave nation maghyare . . .*”¹⁹. Accepția este, desigur, aceea de 'Țara Românească', 'Muntenia', deși, întocmai ca în echivalentul românesc, poate fi întrevăzută și semnificația 'românime', 'totalitatea românilor'. Acest sens special al numelui geografic *Roumanie* (*Romanie*) nu a avut o durată prea mare. Ca și echivalentul său românesc, el a fost absorbit în sfera semantică a denumirii care se referea la 'țara tuturor românilor', la 'statul unitar românesc'.

O a doua accepție, tot din aceeași perioadă, a fr. *Roumanie*, a fost 'Moldova' + 'Muntenia', întocmai ca varianta românească *România*. În publicația franceză „*La Revue Independante*“, din 1847-1848, au apărut mai multe articole despre țările românești, sub titlul „*La Roumanie ou la Moldo-Valachie* (N. Bălcescu, *Opere*, București, 1962, p. 487²⁰). Exemplul este ilustrativ pentru procesul de propagare a noii denumiri, în locul celor mai vechi, provinciale. Ideea unirii își găsește expresia lingvistică fie în sintagma, creată tot acum, *Moldo-Valachie*, fie, și mai concentrat, în denumirea unică **La Roumanie**. Pentru străinătate, se simțea nevoia ca noua denumire să fie explicată: „*La légion jure fidélité à la Roumanie (Moldo-Valachie) et à la Hongrie*“, scrie N. Bălcescu²¹. Uneori, noul nume geografic este lămurit prin expresiile *Principautés Danubiennes*, *Provinces Danubiennes*. Pentru primul caz, menționăm titlul volumului de poezii populare românești, scos de V. Alecsandri la Paris, în 1855: „*Ballades et chants populaires de la Roumanie*

¹⁸ Originea denumirii geografice din radicalul *român* + suf. *-ie* a fost susținută, prima dată, de S. Pușcariu, *op. cit.*, p. 692, apoi și de E. Slave, în *Sufixele -ie, -ărie*, în *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, III, București, 1962, p. 167.

¹⁹ Vezi E. Stănescu, *Geneza noțiunii de „România“*. *Evoluția conștiinței de unitate teritorială în lumina denumirilor interne*, în *Unitate și continuitate în istoria poporului român*, București, 1968, p. 239.

²⁰ Apud E. Stănescu, *op. cit.*, p. 241, nota 18.

²¹ *Ibid.*, p. 240.

(*Principautés Danubiennes*). Avec une introduction par Ubcini M. FA.²² Cealaltă expresie, *Provinces Danubiennes*, apare în „Le Siècle”, din 16. X. 1848 (*Anul 1848*, V, p. 20). În fine, pentru sintagma *Moldo - Valachie*, mai dăm și următorul citat: „*La Moldo - Valachie est une espèce de Suisse orientale, placée entre les prétentions des trois États . . .*”, în „Le Constitutionnel”, din 18. VIII. 1848 (*Anul 1848*, III, p. 258).

După Unirea Principatelor, în 1859, **La Roumanie** a devenit numele, în limba franceză, al statului național modern românesc.

A treia accepție a fr. **La Roumanie** a fost cea folosită de J. A. Vaillant, în 1844, în lucrarea *La Romanie*: 'teritoriul locuit de români', 'țara tuturor românilor', 'statul național unitar românesc'. Este accepția cea mai cuprinzătoare a denumirii geografice noi, care a fost creată de I. Heliade Rădulescu, răspîdită printre revoluționarii români și însușită, în același timp, și de prietenii lor francezi. Ea s-a materializat în momentul unirii tuturor românilor în cadrul statului național românesc, în anul 1918, fiind singura care a rămas în uz pînă astăzi.

În concluzie, vocala românească *î* (accentuată și neaccentuată), din numele poporului român, al limbii și al țării sale, a fost reflectată în franceză odată ca *-ai-* (*le Roumain, la langue roumaine*), în apelative, și odată ca *-a-* (*La Roumanie*), în numele propriu (de țară). Cauzele acestei situații au fost arătate mai sus. În ambele cazuri, punctul de plecare l-a constituit numele etnic, intern, al românilor, precum și denumirea geografică nouă, tot internă, pentru țara locuită de români. De aceea, părerea unor lingviști că numele țării, în limba română, *România*, ar fi de origine franceză, nu rezistă analizei istorice și lingvistice. Dimpotrivă, denumirile franceze (atît apelativele, cît și numele propriu) au avut ca model creațiile lingvistice echivalente românești. În procesul răspîndirii și fixării acestora în franceză, alături de cărturarii și revoluționarii români de la 1848, au activat intens și mulți scriitori, publiciști și oameni politici francezi contemporani, care urmăreau cu simpatie și sprijineau activ lupta românilor pentru unitatea națională.

LE NOM FRANÇAIS DU PEUPLE ROUMAIN, DE SA LANGUE ET DU PAYS HABITÉ PAR LES ROUMAINS

RÉSUMÉ

En examinant les termes qui font l'objet de la présente étude, l'auteur arrive aux conclusions suivantes :

1. Les variantes qui remontaient à l'étymon *romanus*, avec *ro-* (*Romains, Romains, româns, roman,-e*), mises en circulation par les lettrés français et roumains dans la première moitié du XIXe siècle, prêtaient à la confusion avec le français *romain* „qui appartient à l'ancienne Rome”. Confusion évitée par les variantes avec *rou-* (*Roumain, la langue roumaine*), également présentes dans les écrits de la même époque.

²² Vezi *Bibliografia analitică a limbii române literare, 1780—1866*, elaborată de un colectiv sub îndrumarea lui Tudor Vianu, București, 1972, p. 132.

2. En ce qui concerne la voyelle de la syllabe accentuée, les réflexes ont été chronologiquement -ou-, -ai-, -a- (écrit aussi *ă*). C'est grâce à la distinction réalisée dans la première syllabe (*rou-* : *ro-*) que les variantes avec -ai- ont pu s'imposer.

3. L'affirmation de certains linguistes selon laquelle le nom du pays, la *Roumanie*, serait d'origine française ne résiste pas à l'analyse historique et linguistique. La dénomination française a eu pour modèle toujours le mot roumain et celui-ci dérive du nom commun *română* „la langue roumaine“ (le XVIIe siècle), qui au XIXe siècle a enrichi son sens signifiant aussi : 1. „sentiment national des Roumains, esprit roumain“ et 2. „totalité des Roumains“.